

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JÁN MAZÁK
της 16ης Φεβρουαρίου 2012¹

Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-611/10 και C-612/10 Waldemar Hudzinski κατά

**Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse
και Jaroslav Wawrzyniak κατά
Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse**
[αίτηση του Bundesfinanzhof (Γερμανία)]

για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Κοινωνική ασφάλιση — Επίδομα τέκνου — Άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 — Προσωρινή απασχόληση στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους — Εφαρμοστέα νομοθεσία — Δικαίωμα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο για τη χορήγηση επιδόματος τέκνου»

I – Εισαγωγή

1. Με δύο χωριστές διατάξεις της 21ης Οκτωβρίου 2010, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 23 Δεκεμβρίου 2010, το Bundesfinanzhof (ομοσπονδιακό δικαστήριο οικονομικών υποθέσεων, Γερμανία) υπέβαλε στο Δικαστήριο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής απόφασεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ ως προς την ερμηνεία των άρθρων 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ως έχει κατόπιν του κανονισμού (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 1996², όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Απριλίου 2005³ (στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2. Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών, οι οποίες αμφότερες αφορούσαν δικαίωμα για επίδομα τέκνου στη Γερμανία: όσον αφορά την υπόθεση C-611/10, στο πλαίσιο δίκης μεταξύ του Waldemar Hudzinski, Πολωνού υπηκόου, ο οποίος απασχολήθηκε ως εποχιακά εργαζόμενος στη Γερμανία, και του Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse (Γραφείο απασχολήσεως – Υπηρεσία οικογενειακών παροχών της πόλεως Wesel) και, όσον αφορά την υπόθεση C-612/10, στο πλαίσιο δίκης μεταξύ του Jaroslav Wawrzyniak, Πολωνού υπηκόου, ο οποίος απασχολήθηκε στη Γερμανία ως «αποσπασμένος εργαζόμενος», και του Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse (Γραφείο απασχολήσεως – Υπηρεσία οικογενειακών παροχών της πόλεως Mönchengladbach).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — ΕΕ 1997, L 28, σ. 1.

3 — ΕΕ L 117, σ. 1.

3. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί σε ποιο βαθμό κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο και του οποίου η νομοθεσία δεν είναι η κατά τον κανονισμό 1408/71 εφαρμοστέα ως προς κάποιον εργαζόμενο, διατηρεί την ευχέρεια να χορηγήσει οικογενειακό επίδομα στον οικείο εργαζόμενο, όπως το επίμαχο εν προκειμένω επίδομα τέκνου. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστούν ορισμένες πτυχές της αποφάσεως της 20ής Μαΐου 2008, στην υπόθεση C-352/06, *Bosmann*, με την οποία το Δικαστήριο, αν και έκρινε ότι υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως αυτής η Γερμανία δεν υποχρεούνταν να χορηγήσει το επίδομα τέκνου, πάντως, επισήμανε ότι το κράτος μέλος κατοικίας δεν μπορεί να στερηθεί του δικαιώματος να χορηγεί τέτοιο επίδομα σε πρόσωπα που κατοικούν στην επικράτειά του⁴.

II – Νομικό πλαίσιο

A – Νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ)

4. Στο μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Γενικοί κανόνες», προβλέπει τα ακόλουθα, όσον αφορά τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 μέχρι 17:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή αν η επιχείρηση ή ο εργοδότης που το απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους·

[...]».

5. Το άρθρο 14 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Ειδικοί κανόνες που ισχύουν για τα πρόσωπα που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα εκτός από τους ναυτικούς», έχει ως εξής:

«Ο κανόνας του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α' ισχύει με την επιφύλαξη των εξής εξαιρέσεων και ειδικών περιπτώσεων:

1. α) Το πρόσωπο το οποίο εργάζεται ως μισθωτός στο έδαφος κράτους μέλους σε επιχείρηση, στην οποία κανονικά υπάγεται και η οποία τον αποσπά στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προς εκτέλεση εργασίας για λογαριασμό της, εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρον ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες και ότι δεν αποστέλλεται σε αντικατάσταση άλλου προσώπου του οποίου έληξε η περίοδος αποσπάσεως·

[...]».

4 — Συλλογή 2008, σ. I-3827, σκέψεις 27 έως 32.

6. Το άρθρο 14α του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Ειδικοί κανόνες που ισχύουν για πρόσωπα που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα εκτός από τους ναυτικούς» προβλέπει:

«Ο κανόνας του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο β' ισχύει με την επιφύλαξη των ακόλουθων εξαιρέσεων και ειδικών περιπτώσεων:

1. α) Το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους, και που πραγματοποιεί μια εργασία στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους, εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους, υπό τον όρον ότι η προβλεπόμενη διάρκεια της εργασίας αυτής δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες.

[...]»

7. Το άρθρο 73 του κανονισμού 1408/71, με τίτλο «Μισθωτοί ή μη μισθωτοί, τα μέλη της οικογένειας των οποίων κατοικούν σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κράτος», έχει ως εξής:

«Ο μισθωτός ή μη μισθωτός που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους δικαιούται, για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, τις οικογενειακές παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφος του κράτους αυτού, με την επιφύλαξη των διατάξεων του παραρτήματος VI.»

B – Εθνική νομοθεσία

8. Το άρθρο 62, παράγραφος 1, του Einkommensteuergesetz (γερμανικός ομοσπονδιακός νόμος περί φορολογίας εισοδήματος) (στο εξής: EStG), με τίτλο «Δικαιούχοι», προβλέπει:

«Όσον αφορά τα κατά το άρθρο 63 τέκνα, χορηγείται επίδομα τέκνου δυνάμει του παρόντος νόμου σε κάθε πρόσωπο:

1. το οποίο κατοικεί ή έχει τη συνήθη διαμονή του εντός της εθνικής επικράτειας, ή
2. σε περίπτωση που δεν κατοικεί ή δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στην επικράτεια,
 - a) είναι υποκείμενος πλήρως στον φόρο εισοδήματος σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, ή
 - b) θεωρείται ότι είναι υποκείμενος πλήρως στον φόρο εισοδήματος σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3.»

9. Στο μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, το άρθρο 65 του EStG ορίζει τα ακόλουθα:

«1) Τα επιδόματα για προστατευόμενο τέκνο δεν καταβάλλονται για τέκνο το οποίο λαμβάνει μία από τις ακόλουθες παροχές ή θα τις ελάμβανε εάν είχε υποβληθεί συναφής αίτηση:

1. [...]
2. παροχές για τέκνα, οι οποίες χορηγούνται στην αλλοδαπή και είναι συγκρίσιμες προς το επίδομα τέκνου ή προς μία εκ των απαριθμούμενων στο σημείο 1 παροχών·
3. [...]

2) Εάν στις περιπτώσεις της παραγράφου 1, σημείο 1, το ακαθάριστο ποσό της άλλης παροχής είναι χαμηλότερο από το επίδομα τέκνου κατά το άρθρο 66, καταβάλλεται οικογενειακό επίδομα τέκνου, ίσο προς τη διαφορά, εφόσον αυτή ανέρχεται τουλάχιστον σε 5 ευρώ.»

III – Οι προσφυγές ενώπιον του Bundesfinanzhof και τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα

A – Υπόθεση C-611/10

10. Ο W. Hudzinski, Πολωνός υπήκοος, εργάζεται στην Πολωνία ως αυτοαπασχολούμενος αγρότης και είναι ασφαλισμένος στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους αυτού.

11. Από τις 20 Αυγούστου έως τις 7 Δεκεμβρίου 2007, απασχολήθηκε ως εποχιακός εργαζόμενος σε επιχείρηση καλλιέργειας δενδροκηπευτικών στη Γερμανία.

12. Για το έτος 2007, ο W. Hudzinski κατόπιν σχετικής αιτήσεώς του, θεωρήθηκε ως υποκείμενος πλήρως στον φόρο εισοδήματος στη Γερμανία, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, του EStG.

13. Ο W. Hudzinski ζήτησε να του χορηγηθεί επίδομα τέκνου ύψους 154 ευρώ μηνιαίως για καθένα από τα δύο τέκνα του, σύμφωνα με τα άρθρα 62 επ. του EStG, για το διάστημα κατά το οποίο απασχολήθηκε ως εποχιακός εργαζόμενος στη Γερμανία.

14. Το αίτημά του απορρίφθηκε από το Agentur für Arbeit Wesel – Familienkasse, όπως και η διοικητική ένσταση που υπέβαλε. Το ίδιο και η προσφυγή που άσκησε ενώπιον του Finanzgericht κατά της αποφάσεως με την οποία απορρίφθηκε το αίτημά του.

15. Στο πλαίσιο αυτό, ο W. Hudzinski άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του Finanzgericht ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

16. Με την προσφυγή του, ο W. Hudzinski υποστηρίζει, ειδικότερα, ότι από την απόφαση Bosmann⁵ προκύπτει ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 13 επ. του κανονισμού 1408/71, κράτος μέλος άλλο από το κατά τον κανονισμό αυτό αρμόδιο μπορεί, πάντως, να χορηγεί οικογενειακές παροχές, εφόσον πληρούνται οι αντίστοιχες προϋποθέσεις που θέτει το εθνικό δίκαιο –ήτοι εν προκειμένω τα άρθρα 62 επ. του EStG.

17. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί συναφώς ότι, ακόμη και μετά την έκδοση της αποφάσεως Bosmann⁶, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κατά το άρθρο 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 δεν έχει τη δυνατότητα να χορηγεί σε εργαζόμενο οικογενειακές παροχές σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, εκτός αν ο εργαζόμενος αυτός υφίσταται νομικής φύσεως δυσμενή μεταχείριση επειδή έκανε χρήση του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας –πράγμα, ωστόσο, το οποίο δεν ισχύει ως προς τον W. Hudzinski.

18. Σε περίπτωση δε που κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο έχει πράγματι τη δυνατότητα να χορηγεί οικογενειακές παροχές, ανεξάρτητα από το αν η άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας οδηγεί σε δυσμενή μεταχείριση νομικής φύσεως, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η δυνατότητα αυτή θα μπορούσε να υφίσταται ακόμη και υπό τις περιστάσεις της εκκρεμούς ενώπιόν του υποθέσεως, στην οποία –σε αντίθεση με την υπόθεση Bosmann⁷– ούτε ο θιγόμενος εργαζόμενος ούτε εξάλλου τα τέκνα του κατοικούν ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην επικράτεια κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο.

5 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

6 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

7 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

19. Κατόπιν τούτου, το Bundesfinanzhof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 1408/71 την έννοια ότι στερεί, σε κάθε περίπτωση, από κράτος μέλος άλλο από το κατά την προαναφερθείσα διάταξη αρμόδιο τη δυνατότητα να χορηγεί οικογενειακές παροχές σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο στον εργαζόμενο ο οποίος προσωρινώς μόνον απασχολείται στο έδαφός του, στην περίπτωση που ούτε ο ίδιος ο εργαζόμενος ούτε τα τέκνα του κατοικούν ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος αυτό;»

B – Υπόθεση C-612/10

20. Ο J. Wawrzyniak είναι Πολωνός υπήκοος, ο οποίος ζει με τη σύζυγο και την κόρη του στην Πολωνία και είναι ασφαλισμένος στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους αυτού.

21. Από τον Φεβρουάριο έως τον Δεκέμβριο 2006, ο J. Wawrzyniak απασχολήθηκε στη Γερμανία ως «αποσπασμένος εργαζόμενος». Για το έτος 2006, θεωρήθηκε υποκείμενος σε φόρο εισοδήματος, από κοινού με τη σύζυγό του, στη Γερμανία.

22. Όσον αφορά το διάστημα κατά το οποίο απασχολήθηκε στη Γερμανία, ο J. Wawrzyniak ζήτησε να του χορηγηθεί επίδομα τέκνου, ύψους 154 ευρώ μηνιαίως, για την κόρη του που είχε γεννηθεί το 2005, σύμφωνα με τα άρθρα 62 επ. του EStG. Κατά το ίδιο διάστημα, η σύζυγος του J. Wawrzyniak ήταν ασφαλισμένη μόνο στον κλάδο παροχών υγείας στην Πολωνία και ελάμβανε στη χώρα αυτή επίδομα τέκνου για την κόρη τους, ύψους 48 PLN (πολωνικά ζλότι) (περίπου 12 ευρώ).

23. Το Agentur für Arbeit Mönchengladbach – Familienkasse απέρριψε την αίτηση του J. Wawrzyniak για τη χορήγηση του επιδόματος τέκνου κατά τα άρθρα 62 επ. του EstG, καθώς και τη διοικητική ένσταση που αυτός υπέβαλε συναφώς. Η προσφυγή που αυτός άσκησε ενώπιον του Finanzgericht απορρίφθηκε ομοίως.

24. Στο πλαίσιο της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της αναιρέσεως που ο J. Wawrzyniak άσκησε κατά της αποφάσεως του Finanzgericht.

25. Όπως και ο W. Hudzinski, ο J. Wawrzyniak υποστηρίζει, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ότι, σύμφωνα με την απόφαση Bosmann, οι διατάξεις του εθνικού δικαίου των άρθρων 62 επ. του EStG έχουν εφαρμογή στην υπόθεσή του παρά το γεγονός ότι, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, η γερμανική νομοθεσία δεν είναι η εφαρμοστέα ως προς αυτόν νομοθεσία κατά την έννοια του κανονισμού αυτού.

26. Όπως και στην απόφαση περί παραπομπής στην υπόθεση C-611/10, το Bundesfinanzhof φρονεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο, σύμφωνα με τα άρθρα 13 επ. του κανονισμού 1408/71, δεν έχει τη δυνατότητα να χορηγήσει το γερμανικό επίδομα τέκνου, ακόμη και αν οι προϋποθέσεις των άρθρων 62 επ. του EStG πληρούνται.

27. Το Bundesfinanzhof επισημαίνει, ειδικότερα, ότι σε αντίθεση με την υπόθεση Bosmann⁸, η άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας από τον J. Wawrzyniak δεν είχε ως συνέπεια γι' αυτόν την απώλεια δικαιωμάτων, δεδομένου ότι απλώς εξακολούθησε να υπόκειται στην πολωνική νομοθεσία. Επιπροσθέτως, ο τόπος κατοικίας του J. Wawrzyniak, όπου αυτός ζει με τη σύζυγο και την κόρη του, είναι η Πολωνία.

8 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

28. Το Bundesfinanzhof παρατηρεί, περαιτέρω, ότι αν, υπό τις περιστάσεις αυτές, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο δεν στερείται τη δυνατότητα να χορηγεί οικογενειακές παροχές κατά το εθνικό δίκαιο, γεννάται το ζήτημα σε ποιο βαθμό η αναγνώριση της εξουσίας αυτής εξαρτάται από τη διαπίστωση ότι στο αρμόδιο κράτος μέλος δεν υφίσταται δικαίωμα για συγκρίσιμη οικογενειακή παροχή, δεδομένου ότι στην υπό κρίση υπόθεση αποδείχθηκε ότι, κατά την κρίσιμη περίοδο, υφίστατο δικαίωμα για επίδομα τέκνου κατά το πολωνικό δίκαιο όσον αφορά την κόρη του J. Wawrzyniak και ότι το σχετικό επίδομα πράγματι καταβλήθηκε.

29. Επιπλέον, αν γίνει δεκτό ότι κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο κατά την έννοια των άρθρων 13 επ. του κανονισμού 1408/71 έχει τη δυνατότητα να χορηγεί οικογενειακές παροχές σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, γεννάται το ζήτημα κατά πόσον το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει διάταξη όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG, σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, η οποία προβλέπει ότι επίδομα τέκνου δεν χορηγείται οσάκις είναι καταβλητέο στην αλλοδαπή συγκρίσιμο επίδομα τέκνου. Κατά το Bundesfinanzhof, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, καθόσον δεν υφίσταται ούτε προσβολή του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων ούτε παράβαση οποιασδήποτε απαγορεύσεως των διακρίσεων.

30. Τέλος, σε περίπτωση που το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει, πάντως, την εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων του EStG, πρέπει να επιλυθεί η ανακύπτουσα σώρευση αξιώσεων.

31. Κατόπιν των ανωτέρω, το Bundesfinanzhof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 την έννοια ότι στερεί, σε κάθε περίπτωση, από κράτος μέλος άλλο από το κατά την προαναφερθείσα διάταξη αρμόδιο, στο οποίο αποσπάται ο εργαζόμενος και το οποίο δεν είναι ούτε το κράτος κατοικίας των τέκνων του εργαζόμενου, τη δυνατότητα να χορηγεί στον αποσπασμένο εργαζόμενο οικογενειακές παροχές, όταν ο εργαζόμενος δεν υφίσταται απώλεια δικαιώματος λόγω της αποσπάσεώς του στο εν λόγω κράτος μέλος;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 την έννοια ότι το κράτος που δεν είναι το αρμόδιο κράτος μέλος και στο οποίο αποσπάται ο εργαζόμενος δύναται, σε κάθε περίπτωση, να χορηγεί οικογενειακές παροχές, μόνον εφόσον διαπιστώνεται ότι δεν υφίσταται δικαίωμα για συγκρίσιμη παροχή στο άλλο κράτος μέλος;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο εν λόγω ερώτημα:

Απαγορεύουν οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ή δικαίου της Ένωσης διάταξη εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, η οποία αποκλείει δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής, οσάκις είναι καταβλητέα στην αλλοδαπή συγκρίσιμη παροχή ή θα ήταν καταβλητέα κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο εν λόγω ερώτημα:

Πώς πρέπει να επιλυθεί η ανακύπτουσα σώρευση, αφενός, του δικαιώματος στο αρμόδιο κράτος που είναι ταυτόχρονα κράτος κατοικίας των τέκνων, και, αφετέρου, του δικαιώματος στο κράτος που δεν είναι ούτε το αρμόδιο κράτος, ούτε το κράτος κατοικίας των τέκνων;»

IV – Συνεκδίκαση των υποθέσεων

32. Ενόψει της συνάφειας μεταξύ των υποθέσεων C-611/10 και C-612/10, με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2011, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση αυτών προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

V – Νομική ανάλυση

A – Ως προς το μοναδικό ερώτημα στην υπόθεση C-611/10 και το πρώτο και δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, σχετικά με το δικαίωμα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγεί επίδομα τέκνου

33. Με το μοναδικό ερώτημα στην υπόθεση C-611/10 και το πρώτο και δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 έχουν αντιστοίχως την έννοια ότι απαγορεύουν σε κράτος μέλος του οποίου η νομοθεσία δεν είναι η εφαρμοστέα κατά την έννοια των οικείων διατάξεων νομοθεσία να χορηγεί οικογενειακές παροχές κατά το εθνικό του δίκαιο σε εργαζόμενο εποχιακώς απασχολούμενο ή αποσπασμένο στο έδαφός του, υπό περιστάσεις όπως αυτές των κύριων δικών, όταν ούτε ο εργαζόμενος ούτε τα τέκνα του κατοικούν ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος αυτό, όταν ο εργαζόμενος δεν υφίσταται απώλεια δικαιώματος λόγω της εκ μέρους του ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και όταν υφίσταται ή ενδέχεται να υφίσταται δικαίωμα για επίδομα τέκνου στο αρμόδιο κράτος.

1. Κύριοι επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

34. Ο W. Hudzinski, ο J. Wawrzyniak, η Γερμανική και η Ουγγρική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις. Οι ως άνω παρέστησαν και στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 6ης Δεκεμβρίου 2011.

35. Οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι από την απόφαση Bosmann⁹ προκύπτει ότι τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 έχουν την έννοια ότι δεν αποκλείουν τη δυνατότητα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγεί επίδομα τέκνου σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών.

36. Οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak υποστηρίζουν ότι ο προσδιορισμός της εφαρμοστέας κατά τον κανονισμό 1408/71 νομοθεσίας δεν αποκλείει την εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, υπό τον όρον ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που αυτή προβλέπει. Υπογραμμίζουν ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι κανόνες αυτοί συντονισμού δεν πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα να στερούνται οι διακινούμενοι εργαζόμενοι το δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής ασφάλισης ή να μειώνεται το ποσό των οικείων παροχών. Οι κανόνες συντονισμού που προβλέπει ο κανονισμός 1408/71 διασφαλίζουν απλώς ότι η νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους θα προσδιοριστεί ως η εφαρμοστέα νομοθεσία, ενώ είναι ουδέτεροι ως προς το κατά πόσον ένα κράτος μέλος μπορεί, υπερβαίνοντας τον σκοπό του κανονισμού 1408/71, να χορηγεί οικογενειακές παροχές σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο. Επιπλέον, το δικαίωμα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγεί οικογενειακές παροχές δεν προϋποθέτει ότι ο εργαζόμενος υπέστη απώλεια δικαιώματος, ούτε είναι αναγκαίο τα τέκνα του εργαζομένου να έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος αυτό. Διαφορετική ερμηνεία θα αντέβαινε προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

9 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

37. Όσον αφορά την ύπαρξη δικαιώματος για συγκρίσιμες οικογενειακές παροχές στο αρμόδιο κράτος μέλος, οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak υποστηρίζουν ότι από την απόφαση Bosmann¹⁰ δεν προκύπτει ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι η δυνατότητα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγεί οικογενειακές παροχές εξαρτάται από την απουσία αντίστοιχων τέτοιων δικαιωμάτων. Μόνον ο εθνικός νομοθέτης είναι αρμόδιος να θεσπίσει κανόνες οι οποίοι να διέπουν τέτοια τυχόν σώρευση δικαιωμάτων.

38. Η Ουγγρική Κυβέρνηση συμφωνεί ουσιαστικά με την άποψη των W. Hudzinski και J. Wawrzyniak. Προβάλλει ότι ακόμη και αν οι γερμανικές αρχές δεν υποχρεούνται, κατά τον κανονισμό 1408/71, να χορηγούν οικογενειακές παροχές στους οικείους εργαζομένους, πάντως από την απόφαση Bosmann¹¹ και από τον σκοπό και την οικονομία του κανονισμού 1408/71 προκύπτει ότι δεν απαγορεύεται στις αρχές αυτές να χορηγούν τέτοιες παροχές σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία. Εντούτοις, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο δεν υποχρεούται, κατά το δίκαιο της Ένωσης, να ενεργήσει με τον τρόπο αυτόν.

39. Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στα ερωτήματα αυτά πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση, δηλαδή ότι, βάσει αντιστοίχως των άρθρων 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, απαγορεύεται εν πάση περιπτώσει στη Γερμανία –ως κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο– να χορηγεί οικογενειακές παροχές υπό τέτοιες περιστάσεις.

40. Προς στήριξη του επιχειρήματος αυτού, η Γερμανική Κυβέρνηση επικαλείται τρία σημεία. Πρώτον, αναφέρεται στο γράμμα του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, κατά το οποίο τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Δεύτερον, προβάλλει ότι αυτή είναι μια θεμελιώδης αρχή από την οποία διαπνέεται ο κανονισμός 1408/71 και η οποία έχει επιβεβαιωθεί από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.

41. Τρίτον, επισημαίνει ότι οι περιστάσεις των κύριων δικών διαφέρουν από εκείνες της υποθέσεως Bosmann¹². Συναφώς, η Γερμανική Κυβέρνηση επισημαίνει, ειδικότερα, ότι η B. Bosmann είχε τη διαμονή της στη Γερμανία και επομένως είχε, καταρχήν, δικαίωμα λήψεως επιδόματος τέκνου στο κράτος μέλος αυτό –δικαίωμα το οποίο, εντούτοις, απώλεσε όταν αποδέχθηκε απασχόληση στις Κάτω Χώρες. Στις υπό κρίση υποθέσεις, οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak δεν έχουν απωλέσει κάποιο δικαίωμα ή αξίωση λόγω της προσωρινής απασχολήσεώς τους στη Γερμανία, αλλά, απλώς, δεν τους παρασχέθηκαν πρόσθετα δικαιώματα· επιπλέον, η εφαρμοστέα νομοθεσία δεν έχει μεταβληθεί. Εν πάση περιπτώσει, από την απόφαση Bosmann προκύπτει ότι η Γερμανία μπορεί να χορηγήσει επίδομα τέκνου, εφόσον το αποφασίσει· εντούτοις, υπό τις περιστάσεις των κύριων δικών, δεν υφίσταται δικαίωμα κατά το εθνικό δίκαιο, όπως σαφώς προκύπτει από το άρθρο 65, παράγραφος 1, του EStG.

42. Τέλος, η Γερμανική Κυβέρνηση τονίζει ότι το δικαίωμα χορηγήσεως οικογενειακών παροχών δεν μπορεί να βαιίνει πέραν αυτού που απαιτείται κατά τους κανόνες περί θεμελιωδών ελευθεριών. Αν συνέβαινε τούτο, το σύστημα συντονισμού που θεσπίζει ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71 θα στερούνταν πρακτικής αποτελεσματικότητας. Το σύστημα αυτό δεν εισάγει διάκριση ούτε περιορισμούς κατά την έννοια των άρθρων 45 και 56 ΣΛΕΕ. Κυρίως δε, οι διατάξεις περί θεμελιωδών ελευθεριών δεν θεσπίζουν κάποιον κανόνα περί «εφαρμογής της ευνοϊκότερης νομοθεσίας», κατά τον οποίο οι πολίτες της Ένωσης είναι ελεύθεροι να επιλέξουν την πλέον ευνοϊκή γι' αυτούς νομοθεσία. Αντιθέτως, οι κανόνες που περιέχονται στον τίτλο II του κανονισμού 1408/71 σκοπούν στον προσδιορισμό, με βάση αντικειμενικά κριτήρια, της εφαρμοστέας νομοθεσίας όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, σε εργαζόμενο ο οποίος έκανε χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας.

10 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

11 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

12 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

43. Κατά την Επιτροπή, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 δεν υποχρεώνουν, υπό περιστάσεις όπως αυτές των κύριων δικών, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο να χορηγήσει οικογενειακές παροχές.

44. Η Επιτροπή επισημαίνει, ειδικότερα, ότι οι περιστάσεις των W. Hudzinski και J. Wawrzyniak διαφέρουν ουσιωδώς από εκείνες στις οποίες στηρίχθηκε το Δικαστήριο για την έκδοση της αποφάσεως Bosmann¹³. Έτσι, σε αντίθεση με την B. Bosmann, ούτε ο W. Hudzinski ούτε ο J. Wawrzyniak είχαν απωλέσει το δικαίωμα σε επίδομα τέκνου στην Πολωνία· ούτε εξάλλου κανείς από αυτούς είχε περιέλθει σε δυσμενέστερη θέση λόγω της εκ μέρους του ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας.

45. Κατά την Επιτροπή, το Δικαστήριο θα μπορούσε βεβαίως να διαπιστώσει, κατ' αναλογία προς ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από τον κανονισμό 1408/71, ότι υπό τις περιστάσεις των κύριων δικών υφίστανται περισσότερα αρμόδια κράτη μέλη και, ενδεχομένως, σώρευση παροχών. Εντούτοις, η Επιτροπή διατυπώνει επιφυλάξεις ως προς την προσέγγιση αυτή, καθόσον δεν θα αντανάκλούσε την υφιστάμενη νομική κατάσταση κατά τον κανονισμό 1408/71 ή κατά τον νέο κανονισμό (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας¹⁴ και, συνεπώς, θα μπορούσε να αποβεί παραπλανητική για τους πολίτες της Ένωσης.

2. Εκτίμηση

46. Υπενθυμίζεται, καταρχάς, ότι ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71, στον οποίο ανήκουν τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α' και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', περιέχει τους γενικούς κανόνες βάσει των οποίων καθορίζεται το εφαρμοστέο δίκαιο προκειμένου περί μισθωτών οι οποίοι, υπό διάφορες συνθήκες, κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας¹⁵.

47. Συναφώς, τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 συνιστούν αμφότερα εξαίρεση από τον κανόνα του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού, κατά τον οποίο ο εργαζόμενος υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα (κανόνας της *lex loci laboris*), καθόσον προβλέπουν ότι πρόσωπα αποσπασμένα προς εκτέλεση εργασίας στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή παρέχοντα προσωρινώς εργασία στο έδαφος άλλου κράτους μέλους εξακολουθούν να υπόκεινται στη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως, αντιστοίχως, του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση στην οποία αυτά κανονικώς υπάγονται ή όπου ασκούν κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα, αντί της αντίστοιχης νομοθεσίας του κράτους μέλους όπου οι εργαζόμενοι αυτοί ασκούν πραγματικά τη δραστηριότητά τους κατά την οικεία περίοδο¹⁶.

48. Επισημαίνεται ότι ο συλλογισμός στον οποίο στηρίζονται τα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα δεν έχει κατ' ουσίαν αμφισβητηθεί, ήτοι ότι ο W. Hudzinski υπάγεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 και ο J. Wawrzyniak στο άρθρο 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', αυτού, πράγμα που σημαίνει ότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις η πολωνική νομοθεσία προσδιορίζεται ως εφαρμοστέα νομοθεσία όσον αφορά τη σχετική με το επίδομα τέκνου διάταξη και ότι, συνακόλουθα, η Πολωνία –και όχι η Γερμανία– είναι το αρμόδιο κράτος μέλος για τους σκοπούς του συστήματος συντονισμού που θεσπίζει ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71.

13 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

14 — ΕΕ L 166, σ. 1.

15 — Βλ., στο πλαίσιο αυτό, μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Μαρτίου 2002, C-393/99 και C-394/99, Hervein κ.λπ. (Συλλογή 2002, σ. I-2829, σκέψη 52).

16 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2000, C-404/98, Plum (Συλλογή 2002, σ. I-9379, σκέψεις 14 και 15)· της 30ής Μαρτίου 2000, C-178/97, Banks κ.λπ. (Συλλογή 2000, σ. I-2005, σκέψη 16), και της 15ης Ιουνίου 2006, C-255/04, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-5251, σκέψη 48).

49. Επομένως, το αντικείμενο του μοναδικού ερωτήματος στην υπόθεση C-611/10 και του πρώτου και δεύτερου ερωτήματος στην υπόθεση C-612/10 περιορίζεται στο ζήτημα κατά πόσον η Γερμανία, παρά το γεγονός ότι δεν είναι το αρμόδιο κράτος μέλος, έχει εντούτοις τη δυνατότητα –σύμφωνα με την απόφαση *Bosmann*¹⁷– να χορηγεί επίδομα τέκνου υπό περιστάσεις όπως αυτές των υπό κρίση υποθέσεων.

50. Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία, ο τίτλος II του κανονισμού 1408/71 σκοπεύει να διασφαλίσει την υπαγωγή των οικείων προσώπων στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ενός μόνον κράτους μέλους, ώστε να αποφεύγεται η σάρωση εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι εξ αυτής δυνάμενες να προκύψουν περιπλοκές. Η αρχή αυτή εκφράζεται ρητά στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, το οποίο ορίζει ότι ο εργαζόμενος για τον οποίον ισχύει ο κανονισμός αυτός υπόκειται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους¹⁸.

51. Στην υπόθεση *Bosmann*, το Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε την προπαρατεθείσα νομολογία, προσδιόρισε, με βάση τον κανόνα της *lex loci laboris* που θεσπίζει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου η B. *Bosmann* είχε αναλάβει απασχόληση –ήτοι τη νομοθεσία των Κάτω Χωρών– ως την εφαρμοστέα στην περίπτωση της νομοθεσία¹⁹.

52. Κατόπιν τούτου, το Δικαστήριο έκρινε, σύμφωνα με τις προτάσεις μου στην υπόθεση αυτή²⁰, ότι οι αρχές της Γερμανίας, ως αρχές του κράτους μέλους (άλλου από το αρμόδιο) διαμονής, δεν υποχρεούνταν να χορηγήσουν στην B. *Bosmann* την επίμαχη οικογενειακή παροχή²¹.

53. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο αφού επισήμανε ότι κατά το δίκαιο της Ένωσης, το κράτος μέλος διαμονής, που είναι άλλο από το αρμόδιο, δεν υποχρεούται να χορηγήσει το επίμαχο επίδομα τέκνου, στη συνέχεια της αποφάσεως *Bosmann* έκρινε ότι το κράτος αυτό είχε, πάντως, τη δυνατότητα να χορηγήσει το επίμαχο επίδομα τέκνου σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία²².

54. Η διαπίστωση αυτή, κατά την οποία η χορήγηση μιας τέτοιας παροχής επιτρέπεται, πρέπει να νοείται –και πράγματι γίνεται πληρέστερα κατανοητή– σε συσχετισμό με την προαναφερθείσα²³ αρχή που καθιερώνει το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, κατά την οποία το σύστημα κανόνων άρσεως συγκρούσεως που θεσπίζονται με τον τίτλο II του κανονισμού σκοπεύει, καταρχήν, να διασφαλίσει ότι ο εργαζόμενος υπόκειται στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ενός μόνον κράτους μέλους, καθώς και με τα αποτελέσματα που, κατά τη νομολογία *Ten Holder*, συνεπάγεται ο καθορισμός της νομοθεσίας κράτους μέλους ως εφαρμοστέας σε σχέση με κάποιον εργαζόμενο, ήτοι ότι «μόνον η νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους έχει εφαρμογή στην περίπτωση του εργαζομένου αυτού»²⁴.

55. Με την απόφαση *Bosmann*, το Δικαστήριο έκρινε προφανώς –υπό το φως, ιδίως, του γενικού σκοπού του άρθρου 42 ΕΚ, στο οποίο στηρίζεται ο κανονισμός 1408/71, ήτοι της διευκολύνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, και του σκοπού του καθιερούμενου με τον κανονισμό αυτό συστήματος συντονισμού, ήτοι της συνεισφοράς στη βελτίωση του επιπέδου ζωής και των συνθηκών

17 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση *Bosmann* (προαναφερθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψη 16)· απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 302/84, *Ten Holder* (Συλλογή 1986, σ. 1821, σκέψεις 19 και 20), και της 15ης Μαρτίου 2001, C-444/98, *de Laat* (Συλλογή 2001, σ. I-2229, σκέψη 31).

19 — Βλ., ειδικότερα, σκέψεις 16 έως 19 της αποφάσεως αυτής (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4).

20 — Προτάσεις της 29ης Νοεμβρίου 2007 στην υπόθεση *Bosmann*, ιδίως σημείο 66 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4).

21 — Βλ. σκέψη 27 της αποφάσεως.

22 — Βλ. σκέψεις 28 έως 33 της αποφάσεως (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4).

23 — Βλ. σημείο 50 ανωτέρω.

24 — Βλ., ιδίως, απόφαση *Ten Holder* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 18, σκέψη 23)· απόφαση της 10ης Ιουλίου 1986, 60/85, *Luijten* (Συλλογή 1986, σ. 2365, σκέψη 16)· βλ., επίσης, απόφαση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψη 17), και απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-372/02, *Adanez-Vega* (Συλλογή 2004, σ. I-10761, σκέψη 18).

απασχόλησης των εργαζομένων²⁵– ότι «η αποκλειστικότητα» που συνεπάγονται οι κανόνες που θεσπίζουν τα άρθρα 13 επ. του κανονισμού 1408/71, η οποία απορρέει από την αρχή του «κανόνα του ενός κράτους μέλους», όπως αυτή ερμηνεύθηκε με την απόφαση *Ten Holder*, πρέπει να ερμηνεύεται στενά από την άποψη του σκοπού και του περιεχομένου της με συνέπεια ότι, εν πάση περιπτώσει, κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο δεν στερείται τη δυνατότητα χορηγήσεως παροχής κατά το μέτρο που τούτο προβλέπεται από τη νομοθεσία του²⁶.

56. Το γεγονός αυτό σημαίνει, όπως υποστήριξαν οι *W. Hudzinski* και *J. Wawrzyniak*, ότι οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας σε διακινούμενους στο εσωτερικό της Ένωσης εργαζομένους έχουν ως σκοπό να διασφαλίσουν ότι, στο πλαίσιο του συστήματος συντονισμού, η νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους προσδιορίζεται ως εφαρμοστέα επί της καταστάσεως κάποιου εργαζομένου, με την επιφύλαξη συγκεκριμένων εξαιρέσεων²⁷, και ότι, επομένως, ως προς το αρμόδιο κράτος μέλος η αρμοδιότητα είναι υποχρεωτική, μολονότι αυτό δεν σημαίνει –όπως το Δικαστήριο επιβεβαίωσε προσφάτως με την απόφαση *Chamier-Glisczynski*– ότι κράτη μέλη άλλα από το αρμόδιο στερούνται τη δυνατότητα να χορηγήσουν «στους εργαζομένους και στα μέλη της οικογενείας τους ευρύτερη κοινωνική προστασία από εκείνη που απορρέει από την εφαρμογή του κανονισμού αυτού»²⁸.

57. Βεβαίως, όπως ορθώς παρατηρεί το αιτούν δικαστήριο, από την απόφαση *Bosmann*²⁹ δεν προκύπτει με απόλυτη σαφήνεια σε ποιο βαθμό η περιεχόμενη σε αυτή κρίση –κατά την οποία κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο διατηρεί τη δυνατότητα να χορηγεί τις επίμαχες οικογενειακές παροχές– στηρίχθηκε στις ειδικές περιστάσεις της οικείας υποθέσεως, οι οποίες, πάντως, δεν συντρέχουν στις υπό κρίση υποθέσεις, ήτοι: i) στο γεγονός ότι η *B. Bosmann* περιήλθε σε δυσμενέστερη θέση λόγω της εφαρμογής της νομοθεσίας των Κάτω Χωρών (νομοθεσία του αρμόδιου κράτους μέλους απασχολήσεως), κατά την οποία οι ουσιαστικές προϋποθέσεις χορηγήσεως του επιδόματος τέκνου ήταν λιγότερο ευνοϊκές από τις αντίστοιχες του γερμανικού δικαίου (νομοθεσία του μη αρμόδιου κράτους μέλους κατοικίας): ii) στο γεγονός ότι δεν υφίστατο δικαίωμα για συγκρίσιμη οικογενειακή παροχή στο αρμόδιο κράτος μέλος και, τέλος, iii) στο γεγονός ότι η *B. Bosmann* και, εν πάση περιπτώσει, τα τέκνα της κατοικούσαν ή είχαν συνήθη διαμονή στο οικείο κράτος μέλος το οποίο ήταν άλλο από το αρμόδιο.

58. Κατά την άποψή μου, μολονότι το Δικαστήριο εκλήθη να αποφανθεί με βάση τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως αυτής, πράγμα που σημαίνει ότι δεν αποκλείεται διαφορετική ερμηνεία της αποφάσεως, εντούτοις, το σκεπτικό της αποφάσεως *Bosmann*³⁰ υπερβαίνει τους σχετικούς παράγοντες και προϋποθέσεις και αποσαφηνίζει γενικότερα τη σχέση –όπως αυτή χαρακτηρίστηκε ανωτέρω³¹– μεταξύ, αφενός, των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας και, αφετέρου, της δυνατότητας κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγήσει τέτοια παροχή μέσω της εφαρμογής της νομοθεσίας του.

25 — Βλ. απόφαση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψεις 29 έως 31).

26 — Βλ., συναφώς, απόφαση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψεις 32 και 33)· βλ., επίσης, απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, C-208/07, *Chamier-Glisczynski* (Συλλογή 2009, σ. I-6095, σκέψεις 55 και 56).

27 — Όπως οι περιπτώσεις που προβλέπονται από τους κανόνες περί σωρεύσεως δικαιωμάτων παροχών που θέτει το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71 και το άρθρο 10 του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972, για τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (στο εξής: κανονισμός 574/72)· βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψεις 20 έως 22)· απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, C-16/09, *Schwemmer* (Συλλογή 2010, σ. I-9717, σκέψεις 43 έως 48), και της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-302/02, *Laurin Effing* (Συλλογή 2005, σ. I-553, σκέψη 39).

28 — Βλ. απόφαση *Chamier-Glisczynski* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 26, σκέψη 56).

29 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

30 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

31 — Βλ. σημεία 55 έως 56 των παρουσών προτάσεων.

59. Υπό το πρίσμα αυτό, θα ήθελα να επισημάνω, πρώτον, ότι, ακόμη και μετά την έκδοση της αποφάσεως *Bosmann*³², από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι δεν έχει πλέον εφαρμογή η πάγια νομολογία κατά την οποία, λόγω του ότι, όπως ορίζει το άρθρο 42 ΕΚ (νυν άρθρο 48 ΣΛΕΕ), ο κανονισμός 1408/71 θεσπίζει απλώς ένα σύστημα συντονισμού, χωρίς να επηρεάζει τις ουσιαστικές και διαδικαστικές διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, αυτός δεν διασφαλίζει στον εργαζόμενο ότι η επέκταση των δραστηριοτήτων του σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη ή η μεταφορά τους σε άλλο κράτος μέλος θα είναι ουδέτερη από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως. Αντίθετα, κατά την πάγια αυτή νομολογία, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών, τέτοιου είδους επέκταση ή μεταφορά μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση, να είναι κατά το μάλλον ή ήττον ευνοϊκή ή δυσμενής για τον εργαζόμενο στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας³³.

60. Με άλλα λόγια, όπως ορθώς επισήμανε η Γερμανική Κυβέρνηση, το σύστημα που θεσπίζει ο κανονισμός 1408/71 δεν καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο με βάση την αρχή ότι τα πρόσωπα που ζουν και εργάζονται σε δύο ή περισσότερες χώρες θα πρέπει να υπόκεινται στην πλέον ευνοϊκή γι' αυτά νομοθεσία, αλλά με βάση αντικειμενικούς παράγοντες όπως ο τόπος απασχόλησης ή διαμονής³⁴.

61. Με τον ίδιο τρόπο που η υποχρέωση του κράτους μέλους να εφαρμόζει τη νομοθεσία του περί κοινωνικής ασφαλίσεως στην κατάσταση συγκεκριμένου εργαζομένου δεν καθορίζεται, σύμφωνα με τους κανόνες συντονισμού του τίτλου II του κανονισμού 1408/71, με βάση κάποιο πλεονέκτημα ή μειονέκτημα ως προς το δικαίωμα παροχών το οποίο θα μπορούσε με τον τρόπο αυτόν να αποκτήσει ο εργαζόμενος σε σχέση με την κατάσταση στην οποία αυτός θα βρισκόταν αν εφαρμοστέα ήταν η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ομοίως δεν υφίσταται, κατά την άποψη μου, βάσιμος λόγος για τον οποίο, αντίθετα προς τα ανωτέρω, το δικαίωμα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο για τη χορήγηση επιδόματος με βάση τη νομοθεσία του θα πρέπει να εξαρτάται από το ότι, άλλως, ο εργαζόμενος θα περιερχόταν σε δυσμενή θέση –όπως πράγματι περιήλθε σε δυσμενή θέση *in casu* η Β. *Bosmann* (απώλεια του επιδόματος τέκνου)– συνεπεία της εφαρμογής της νομοθεσίας του αρμόδιου κράτους μέλους.

62. Η άποψη αυτή δεν αναιρείται από τις διάφορες υποθέσεις, στις οποίες παραπέμπει το σκεπτικό της αποφάσεως *Bosmann*³⁵, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι, υπό το φως των σκοπών του κανονισμού 1408/71, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν πρέπει να υφίστανται ούτε απώλεια των δικαιωμάτων τους για παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως ούτε μείωση του ποσού των παροχών αυτών λόγω του ότι άσκησαν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας που τους παρέχει η Συνθήκη³⁶.

63. Επομένως, η νομολογία δεν καθιερώνει αρχή έχουσα γενική εφαρμογή στις διατάξεις του κανονισμού 1408/71 και κατά την οποία η άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και, συνακόλουθα, η μεταβολή όσον αφορά την εφαρμοστέα νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, δεν πρέπει να οδηγεί σε περιορισμό ή απώλεια του δικαιώματος σε παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως. Αντιθέτως, η νομολογία αναφέρεται μάλλον σε ειδικές διατάξεις του κανονισμού 1408/71, όπως το άρθρο 58, παράγραφος 1, σχετικά με τον υπολογισμό των παροχών σε χρήμα με βάση τον μέσο μισθό, πράγμα που συνέβη στην υπόθεση *Nemec*³⁷, στην οποία παραπέμπει η απόφαση *Bosmann*³⁸.

32 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

33 — Βλ. επίσης, στην κατεύθυνση αυτή, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 2006, C-493/04, *Piatkowski* (Συλλογή 2006, σ. I-2369, σκέψη 34), και *Hervein* κ.λπ. (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 15, σκέψεις 50 και 51).

34 — Βλ., επίσης, τις προτάσεις μου στην υπόθεση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σημείο 65).

35 — Βλ. την παραπομπή στην απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2006, C-205/05, *Nemec* (Συλλογή 2006, σ. I-10745), που περιέχει η απόφαση *Bosmann* (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψη 29).

36 — Βλ. επίσης, στο πλαίσιο αυτής της νομολογίας, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 20ής Οκτωβρίου 2011, C-225/10, *Perez Garcia* κ.λπ. (Συλλογή 2011, σ. I-10111, σκέψη 51)· της 30ής Ιουνίου 2011, C-388/09, *da Silva Martins* (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 75), και της 6ης Μαρτίου 1979, 100/78, *Rossi* (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 451, σκέψη 14).

37 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 35.

38 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

64. Γενικά, η νομολογία αυτή αναφέρεται σε περιπτώσεις που αφορούν το δικαίωμα λήψεως κοινωνικών παροχών και, ιδίως, τον υπολογισμό τους στο αρμόδιο κράτος μέλος με βάση τις συμπληρωθείσες περιόδους ασφαλίσεως και τις καταβληθείσες εισφορές ή, γενικότερα, σε δικαιώματα αποκτηθέντα σε άλλο κράτος μέλος πριν από την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, σκοπεύει δε να διασφαλίσει ότι οι παράγοντες αυτοί που συνδιαμορφώνουν την κοινωνική παροχή λαμβάνονται δεόντως υπόψη και ότι, συνακόλουθα, δεν επέρχεται «απώλεια» του δικαιώματος για την οικεία κοινωνική παροχή στο αρμόδιο κράτος μέλος³⁹.

65. Στο πλαίσιο αυτό, μολονότι είναι σαφές ότι η απόφαση Nemes⁴⁰ αναφέρεται σε ένα πλαίσιο ουσιαδώς διαφορετικό από εκείνο της αποφάσεως Bosmann⁴¹, εντούτοις, από την παραπομπή στην απόφαση Nemes με τη σκέψη 29 της αποφάσεως Bosmann δεν είναι δυνατό να συναχθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι η απώλεια του δικαιώματος της B. Bosmann για επίδομα τέκνου λόγω μεταβολής της εφαρμοστέας νομοθεσίας παρείχε τη δυνατότητα στη Γερμανία, ως άλλο από το αρμόδιο κράτος μέλος, να χορηγήσει πάντως το επίδομα αυτό με βάση το εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, κατά την άποψή μου, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στη νομολογία αυτή κατά τρόπο γενικό –από κοινού με άλλους παράγοντες όπως το άρθρο 42 ΕΚ και το προοίμιο του κανονισμού 1408/71– με σκοπό να καταστήσει σαφές ότι ο εν λόγω κανονισμός πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο ευνοϊκό για τους διακινούμενους εργαζομένους υπό την έννοια ότι, όσον αφορά το κρίσιμο στην υπόθεση Bosmann ζήτημα, οι διατάξεις του δεν πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα να στερούν από κράτος μέλος, ακόμη και αν αυτό δεν είναι αρμόδιο, τη δυνατότητα να χορηγεί στους εργαζομένους κοινωνικές παροχές που προβλέπονται από την εθνική του νομοθεσία⁴².

66. Με βάση τα ανωτέρω καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν απαγορεύει πλήρως τη δυνατότητα κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο να χορηγεί στους εργαζομένους και στα μέλη της οικογενείας τους κοινωνική προστασία πέραν ή επιπροσθέτως της προστασίας που προκύπτει από την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού, τούτο δε ισχύει και σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες, στις οποίες ο εργαζόμενος, συνεπεία της εκ μέρους του ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, υφίσταται απώλεια ή περιορισμό των δικαιωμάτων του σε κοινωνικές παροχές σε σύγκριση με την κοινωνική προστασία που απολάμβανε προηγουμένως και στις οποίες υφίσταται, ή μπορεί να υφίσταται, δικαίωμα για επίδομα τέκνου στο αρμόδιο κράτος μέλος.

67. Τέλος, όσον αφορά τη σημασία της διαμονής σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο, φρονώ ότι η δυνατότητα του κράτους μέλους αυτού να χορηγεί κοινωνικές παροχές εξαρτάται αυτή καθαυτή από τη συνδρομή της εν λόγω προϋποθέσεως.

68. Αντιθέτως, υπό τις ειδικές περιστάσεις της υποθέσεως Bosmann, η κατοικία ή η συνήθης διαμονή συνιστούσαν απλώς τις σχετικές ουσιαστικές προϋποθέσεις βάσει των οποίων, σύμφωνα με το άρθρο 62, παράγραφος 1, σημείο 1, του γερμανικού EStG, η B. Bosmann θα μπορούσε να ζητήσει τη χορήγηση επιδόματος τέκνου στη Γερμανία⁴³.

69. Εντούτοις, δεν υφίσταται αντικειμενικός λόγος για τον οποίο κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο θα έπρεπε, αντιθέτως, να στερείται τη δυνατότητα χορηγήσεως του επιδόματος τέκνου σε περίπτωση κατά την οποία, όπως συμβαίνει στις υποθέσεις των κύριων δικών, το δικαίωμα για επίδομα τέκνου στηρίζεται σε άλλο συνδυαστικό στοιχείο, όπως το να είναι ο αιτών, ή να θεωρείται, ως υποκείμενος

39 — Βλ. απόφαση Nemes (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 35) και τις προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 36 υποθέσεις.

40 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 35.

41 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

42 — Βλ. επίσης, συναφώς, απόφαση Chamier-Glisczinski (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 26, σκέψη 56).

43 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Bosmann (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψεις 28 και 36).

πλήρως στον φόρο εισοδήματος στη Γερμανία, κατά τα σχετικώς οριζόμενα στο άρθρο 62, παράγραφοι 1 και 2, του EStG. Σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης Bosmann, αποφασιστικό στοιχείο αποτελεί το ότι το δικαίωμα για την επίμαχη κοινωνική παροχή παρέχεται από τη νομοθεσία κράτους μέλους το οποίο είναι άλλο από το αρμόδιο⁴⁴.

70. Υπό το φως των ανωτέρω, προτείνω στο μοναδικό ερώτημα της υποθέσεως C-611/10 και στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα της υποθέσεως C-612/10 να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', αντιστοίχως, του κανονισμού 1408/71 έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος του οποίου η νομοθεσία δεν είναι η εφαρμοστέα κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων νομοθεσία να χορηγεί οικογενειακές παροχές κατά το εθνικό του δίκαιο σε εργαζόμενο εποχιακώς απασχολούμενο ή αποσπασμένο στο έδαφός του, υπό περιστάσεις όπως αυτές των εκκρεμών ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υποθέσεων, όταν ούτε ο εργαζόμενος ούτε τα τέκνα του κατοικούν ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος αυτό, όταν ο εργαζόμενος δεν υφίσταται απώλεια δικαιώματος λόγω της εκ μέρους του ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και όταν υφίσταται ή ενδέχεται να υφίσταται δικαίωμα για επίδομα τέκνου στο αρμόδιο κράτος.

B – Ως προς το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, σχετικά με το κατά πόσον διάταξη του εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης

71. Με το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10 ζητείται να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης –ιδίως οι κανόνες της Συνθήκης περί θεμελιωδών ελευθεριών και ο κανονισμός 1408/71– απαγορεύουν διατάξεις του εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, η οποία αποκλείει δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής οσάκις –ή, όσον αφορά την τελευταία διάταξη, στον βαθμό που– είναι καταβλητέα στην αλλοδαπή συγκρίσιμη παροχή ή θα ήταν καταβλητέα κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως.

1. Κύρια επιχειρήματα των μετεχόντων στη διαδικασία

72. Ο W. Hudzinski και ο J. Wawrzyniak υποστηρίζουν ότι το δίκαιο της Ένωσης απαγορεύει κανόνα του εθνικού δικαίου κατά τον οποίο αποκλείεται δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής, κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71, οσάκις υφίσταται δικαίωμα για συγκρίσιμη παροχή σε άλλο κράτος μέλος.

73. Επισημαίνουν, ειδικότερα, ότι οι επίμαχες διατάξεις του γερμανικού δικαίου αποκλείουν το δικαίωμα λήψεως οικογενειακών παροχών ακόμη και σε περιπτώσεις στις οποίες, σύμφωνα με τα άρθρα 13 επ. του κανονισμού 1408/71, η Γερμανία υποχρεούται να χορηγήσει επίδομα ως αρμόδιο κράτος μέλος. Επιπλέον, η λήψη παροχών αποκλείεται ακόμη και στην περίπτωση που συγκρίσιμη παροχή θα ήταν καταβλητέα αν υποβαλλόταν σχετική αίτηση, γεγονός που αντιβαίνει προς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Schwemmer⁴⁵.

74. Η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστηρίζει, αντιθέτως, ότι κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο έχει την ευχέρεια να απαγορεύει με την εθνική του νομοθεσία –όπως συμβαίνει στην περίπτωση του άρθρου 65, παράγραφος 1, του EStG– την παροχή οποιασδήποτε συμπληρωματικής οικογενειακής παροχής σε περιπτώσεις στις οποίες το οικείο πρόσωπο έχει δικαίωμα για ανάλογη ή συγκρίσιμη οικογενειακή παροχή στο αρμόδιο κράτος.

44 – Βλ., στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Bosmann (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4, σκέψεις 31 έως 33): βλ., επίσης, ανωτέρω σημείο 56.

45 – Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

75. Επίσης, κατά την Επιτροπή, κανόνας όπως αυτός του άρθρου 65, παράγραφος 1, του EStG δεν είναι αντίθετος προς τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 ή προς το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης.

76. Η Γερμανική Κυβέρνηση τονίζει ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές των κύριων δικών, υποχρέωση της Γερμανίας για τη χορήγηση επιδόματος τέκνου δεν υφίσταται ούτε κατά τον κανονισμό 1408/71 ούτε κατά τους κανόνες περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

2. Εκτίμηση

77. Προκαταρκτικώς επισημαίνεται ότι το τρίτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου εντάσσεται σε ένα πλαίσιο στο οποίο –όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το εν λόγω δικαστήριο και όπως τόνισε η Γερμανική Κυβέρνηση– οι αναγκαίες κατά νόμον προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος τέκνου στη Γερμανία δεν συντρέχουν στις υποθέσεις των κύριων δικών, στο μέτρο που πρέπει να εξετάζονται με βάση το άρθρο 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG, σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG.

78. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι –αντίθετα προς ό,τι προβάλλουν οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak– σύμφωνα με τα παρασχεθέντα από το Bundesfinanzhof με τη διάταξη περί παραπομπής στην υπόθεση C-612/10 στοιχεία, αποτελεί πάγια νομολογία των γερμανικών δικαστηρίων ότι το άρθρο 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG δεν έχει εφαρμογή σε υποθέσεις στις οποίες η Γερμανία υποχρεούται να χορηγήσει οικογενειακή παροχή σύμφωνα με τους κανόνες των άρθρων 13 επ. του κανονισμού 1408/71.

79. Κατόπιν αυτής της διευκρίνισης, πρέπει να τονισθεί ότι στις υπό κρίση περιπτώσεις, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στις αρμόδιες γερμανικές αρχές την υποχρέωση χορηγήσεως στον W. Hudzinski ή στον J. Wawrzyniak του επίμαχου επιδόματος τέκνου.

80. Συναφώς επισημαίνεται, πρώτον, ότι, όπως διευκρινίστηκε ανωτέρω⁴⁶, οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak εξακολούθησαν, κατά την εκ μέρους τους προσωρινή παροχή εργασίας στη Γερμανία, να υπόκεινται, σύμφωνα με τους σαφείς κανόνες των άρθρων 14, παράγραφος, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', αντιστοίχως, του κανονισμού 1408/71, στη νομοθεσία του κράτους μέλους καταγωγής τους. Επομένως, υπό τις περιστάσεις αυτές, η Πολωνία ως αρμόδιο κράτος μέλος και όχι η Γερμανία είναι αυτή που υποχρεούται να χορηγήσει επίδομα τέκνου σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία.

81. Δεύτερον, κατά την άποψή μου, δεν υπάρχει καμία ένδειξη –πράγμα, μάλιστα, το οποίο κατ' ουσίαν δεν αμφισβητήθηκε από τους μετέχοντες στη διαδικασία– ότι οι κανόνες περί καθορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας που προβλέπονται στα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, εξεταζόμενοι μεμονωμένα, θα ήταν αντίθετοι προς το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως προς την ελεύθερη κυκλοφορία και την αρχή της ισότητας.

82. Συναφώς, αρκεί να υπομνησθεί ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου σαφώς προκύπτει ότι οι σκοποί του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 συνάδουν προς τις διατάξεις περί θεμελιωδών ελευθεριών, καθόσον το εν λόγω άρθρο σκοπεί να προαγάγει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών προς όφελος των επιχειρήσεων που κάνουν χρήση αυτής, αποστέλλοντας

46 — Βλ. σημεία 47 και 48 των παρουσών προτάσεων.

εργαζομένους σε κράτη μέλη διαφορετικά εκείνου εντός του οποίου αυτές είναι εγκατεστημένες και καθόσον σκοπεί να υπερνικήσει τα εμπόδια που θα μπορούσαν να παρεμβληθούν στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και να διευκολύνει την οικονομική αλληλοδιείσδυση, αποφεύγοντας συγχρόνως τις διοικητικές περιπλοκές, ιδίως για τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις⁴⁷.

83. Ομοίως, το Συμβούλιο ορθώς κατά τη γνώμη μου –στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 42 ΕΚ (νυν άρθρο 48 ΣΛΕΕ) αποστολής του για τη θέσπιση συστήματος συντονισμού προς διευκόλυνση της ασκήσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και για την εξασφάλιση ίσης μεταχειρίσεως– όρισε στο άρθρο 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 ότι, κατά παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα, τα πρόσωπα που ασκούν συνήθως μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους εξακολουθούν να υπόκεινται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, εφόσον πραγματοποιούν εργασία μόνον προσωρινώς στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, καθόσον οι συνέπειες που μπορεί άλλως να έχει η μεταβολή της εφαρμοστέας νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να αποτρέψουν κάποιο πρόσωπο από το να αναλάβει εργασία σε άλλο κράτος μέλος για σχετικά σύντομο μόνο χρονικό διάστημα.

84. Τρίτον, όπως διευκρίνισα ανωτέρω⁴⁸, και όπως η Γερμανική και η Ουγγρική Κυβέρνηση ορθώς υποστήριξαν, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι το σκεπτικό της αποφάσεως *Bosmann*⁴⁹ έχει –όπως προτείνω– εφαρμογή σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες εν προκειμένω, πάντως από την εν λόγω απόφαση μόνο δυνατότητα χορηγήσεως του επιδόματος τέκνου και όχι σχετική υποχρέωση μπορεί να συναχθεί καθόσον αφορά τη Γερμανία, υπό την ιδιότητά της ως κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο.

85. Τέταρτον, στο πλαίσιο αυτό πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το δίκαιο της Ένωσης –υπό την επιφύλαξη των απαιτήσεων που απορρέουν ιδίως από τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων– δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να οργανώνουν τα συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως και ότι, ελλείψει εναρμονίσεως στο επίπεδο της Ένωσης, εναπόκειται στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να ορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες χορηγούνται οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως, καθώς και το ύψος των παροχών αυτών και την περίοδο για την οποία καταβάλλονται⁵⁰.

86. Επομένως, κατά το μέτρο που το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στις αρμόδιες γερμανικές αρχές να χορηγούν επίδομα τέκνου σε περιπτώσεις όπως οι υπό κρίση, διατάξεις του εθνικού δικαίου, όπως το άρθρο 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, οι οποίες αποκλείουν εν όλω ή εν μέρει δικαίωμα λήψεως επιδόματος τέκνου στις περιπτώσεις αυτές, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αντίθετες προς το δίκαιο της Ένωσης.

87. Τέλος, ο W. Hudzinski και ο J. Wawrzyniak υποστήριξαν ότι από την απόφαση *Schwemmer*⁵¹ συνάγεται ότι το άρθρο 65, παράγραφος 1, του EStG αντιβαίνει προς το δίκαιο της Ένωσης.

88. Εντούτοις, η εν λόγω απόφαση αφορούσε ένα πολύ συγκεκριμένο ζήτημα και συγκεκριμένα τις διατάξεις περί αποτροπής της σωρεύσεως παροχών, ήτοι τα άρθρα 76 του κανονισμού 1408/71 και 10 του κανονισμού 574/72. Το Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι σε μια κατάσταση όπως αυτή της εν λόγω υποθέσεως, το δικαίωμα λήψεως παροχών δυνάμει της νομοθεσίας ορισμένου κράτους μέλους

47 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις Plum (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 16, σκέψεις 19 και 20), και της 10ης Φεβρουαρίου 2000, C-202/97, FTS (Συλλογή 2000, σ. I-883, σκέψεις 28 και 29).

48 — Βλ. σημεία 52 και 53 των παρουσών προτάσεων.

49 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

50 — Βλ., όσον αφορά το άρθρο 62, παράγραφος 1, του EStG, απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2010, C-247/09, *Xhymshiti* (Συλλογή 2010, σ. I-11845, σκέψη 43)· βλ., επίσης, αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2008, C-507/06, *Klöppel* (Συλλογή 2008, σ. I-943, σκέψη 16), και της 23ης Νοεμβρίου 2000, C-135/99, *Elsen* (Συλλογή 2000, σ. I-10409, σκέψη 33).

51 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

δεν μπορεί να αναστέλλεται κατά τις ανωτέρω διατάξεις σε περίπτωση που κατά τη νομοθεσία του άλλου κράτους μέλους υφίσταται καταρχήν δικαίωμα λήψεως οικογενειακών παροχών, πλην όμως οι παροχές αυτές δεν καταβάλλονται στην πραγματικότητα, επειδή ο γονέας που έχει δικαίωμα να αξιώσει την καταβολή τους δεν έχει υποβάλει σχετική αίτηση⁵².

89. Είναι προφανές ότι το ζήτημα αυτό, στο οποίο αναφέρεται η απόφαση Schwemmer⁵³, δεν έχει καμία σχέση με τις υποθέσεις των κύριων δικών.

90. Επιπλέον, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι από την απόφαση Schwemmer⁵⁴ συνάγεται ότι το άρθρο 65, παράγραφος 1, του EStG πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο νέας ερμηνείας κατά τρόπο σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης ή να μην εφαρμόζεται κατά το μέτρο που αφορά την ειδική αυτή πτυχή (ζήτημα το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει), πάντως, από την εν λόγω απόφαση δεν προκύπτει ότι το άρθρο 65, παράγραφος 1, του EStG αντιβαίνει, γενικώς, προς τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης και συγκεκριμένα καθό μέτρο αφορά τις καταστάσεις των υποθέσεων των κυρίων δικών και ότι, επομένως, το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει να το αφήσει ανεφάρμοστο, με συνέπεια ότι, υπό το πρίσμα των λοιπών προϋποθέσεων του EStG, οι W. Hudzinski και J. Wawrzyniak θα μπορούσαν να αξιώσουν την καταβολή επιδόματος τέκνου στη Γερμανία –σύμφωνα με την αρχή που απορρέει από την απόφαση Bosmann⁵⁵ και κατά την οποία κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο μπορεί να χορηγεί κοινωνικές παροχές δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας⁵⁶.

91. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10 πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, ο κανονισμός 1408/71 δεν αποκλείουν την εφαρμογή διατάξεων του εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του EStG σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο, όσον αφορά την απόκτηση του δικαιώματος για επίδομα τέκνου.

Γ – Ως προς το τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, σχετικά με τη σώρευση δικαιωμάτων λήψεως επιδόματος τέκνου

92. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί πώς πρέπει να επιλυθεί το ζήτημα της τυχόν σωρεύσεως δικαιωμάτων στο αρμόδιο κράτος μέλος και σε άλλο κράτος μέλος.

93. Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-612/10, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα στην ίδια υπόθεση.

VI – Πρόταση

94. Για τους ανωτέρω εκτεθέντες λόγους, φρονώ ότι στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Bundesfinanzhof πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:

— Τα άρθρα 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και 14α, παράγραφος 1, στοιχείο α', αντιστοίχως, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των

52 — Βλ., ειδικότερα, σκέψεις 44 και 59 της αποφάσεως Schwemmer (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27).

53 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

54 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27.

55 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

56 — Δεν υφίσταται καμία ένδειξη ότι το Δικαστήριο θα μπορούσε να θεωρήσει το άρθρο 65, παράγραφος 1, του EStG γενικώς ως μη σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης· συναφώς, αρκεί η παραπομπή στην απόφαση Chymshiti (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 50, σκέψεις 42 έως 44).

οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ως έχει κατόπιν του κανονισμού (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 647/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2005, έχουν την έννοια ότι δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος του οποίου η νομοθεσία δεν είναι η εφαρμοστέα κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων νομοθεσία να χορηγεί οικογενειακές παροχές κατά το εθνικό του δίκαιο σε εργαζόμενο εποχιακώς απασχολούμενο ή αποσπασμένο στο έδαφός του, υπό περιστάσεις όπως αυτές των εκκρεμών ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου δικών, όταν ούτε ο εργαζόμενος ούτε τα τέκνα του κατοικούν ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος αυτό, όταν ο εργαζόμενος δεν υφίσταται απώλεια δικαιώματος λόγω της εκ μέρους του ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και όταν υφίσταται ή ενδέχεται να υφίσταται δικαίωμα για επίδομα τέκνου στο αρμόδιο κράτος.

- Το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, ο κανονισμός 1408/71 δεν αποκλείουν την εφαρμογή διατάξεων του εθνικού δικαίου, όπως αυτή του άρθρου 65, παράγραφος 1, σημείο 2, του Einkommensteuergesetz (γερμανικός ομοσπονδιακός νόμος περί φορολογίας εισοδήματος, EStG), σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 2, του EStG, σε περιπτώσεις όπως αυτές των κύριων δικών, σε κράτος μέλος άλλο από το αρμόδιο, όσον αφορά την απόκτηση του δικαιώματος για επίδομα τέκνου.